

גיליון 62 יום הזיכרון לשואה ולגבורה
אפריל 2020 • ניסן ה'תש"ף

מוֹטִיב

על שם ליאורה דיין

ירחון בנושא שירה וספרות עברית

כַּחַה נְשָׁל קְרוֹחַ

גיליון מיוחד בשיתוף

המרכז הישראלי
לתמיכה נפשית וחברתית
בניצולי השואה והדור השני
"עמך" רחובות • "עמך" ראשון לציון

קוראות וקוראים יקרים,

גיליון מיוחד זה של כתב העת המקוון "מוטיב" מוקדש ליצירותיהם של שורדי שואה, חברי "עמך" רחובות וראשון לציון, שהתבקשו לכתוב על הנושא: "כוחה של הרוח".

על אותם כוחות נפש שבימים הקשים והרעים ההם הפגינו את יכולתם להציל את הקיום הפיזי הדועך וכיצד אותן תעצומות נפש מסייעות גם כיום להתמודד עם מגבלות וקשיים הכרוכים עם הזקנה.

כמעט כל היצירות מורכבות מרסיסי זיכרונות מהילדות, המהווים את האוצרות היקרים ביותר שנותרו מבית ההורים. חלק מהזיכרונות לוכדים רגעים יפים של שגרה, רגע לפני שהעולם התהפך, באחרים ניכר הגעגוע לדאגה ולמגע האוהב, לאימא שחירפה את נפשה להאכיל, לאבא שגילה תושייה והציל, גם אם לפעמים במחיר פְּרֵדָה קשה וכואבת.

בגיליון משולבים ציורים של שורדי שואה, המשתתפים בחוג ציור שמתקיים במועדון "עמך" רחובות זה כמה שנים בהנחיית המתנדבת המסורה והקשובה רותי לוז. הציורים, על הצבעוניות והאופטימיות הקורנת מהם, משקפים פן נוסף של כוחה של הרוח.

אנו צוות "עמך" הפוגש את השורדים, עומדים לא אחת נפעמים מול כוח החיים והחיות שבהם, התקווה והאופטימיות. דרך חלק מהיצירות אפשר היה לחוש את מקורותיה של חיות זו, גם את כוחה של הרוח הבינדורית.

לסיום, אני רוצה להודות לצוות המטפלים היקר של בית "עמך" שעזר ב"לידתן" של חלק מהיצירות ונמצא שם בעבור השורדים במסירות ובעקביות במשך שנים, מכיל את החומרים המורכבים של הטראומה ועוזר להחזיר את האמון באדם.

תודה לאלירן ולצוות מערכת כתב העת המקוון "מוטיב" שהעניקו לחברי "עמך" שורדי השואה את הבמה החשובה הזאת, ובה הם יכולים לבטא את עצמם.

בברכה רבה,
דפנה מיטרנידגן

פסיכולוגית קלינית, מדריכה
מנהלת סניף "עמך" רחובות והשפלה

גיליון 62 מתחיל...

ברגעים הקשים ביותר, כשהגוף כבר מאיים להיכנע, מתגלה כוחה האמתי של הנפש האנושית.

גיליון מוטיב זה שאתם עומדים לקרוא אינו גיליון רגיל של כתב העת שלנו. גיליון מיוחד זה מוקדש ביום הזיכרון לשואה ולגבורה ה'תש"ף לשורדי השואה ומציג את אותם הרגעים וכוחות הנפש של השורדים מנקודת מבטם. זאת הזדמנות נדירה ואולי חד-פעמית לקרוא את רשמיהם של שורדי השואה בצורה ישירה.

אנו גאים לפרסם גיליון זה ובו שיתוף פעולה ייחודי של מוטיב עם "עמך" – המרכז הישראלי לתמיכה בניצולי השואה והדור השני, ובו מוצגים רשמים וציורים של חברי "עמך" רחובות ו"עמך" ראשון לציון.

דווקא ביום הזה אנחנו מתכבדים להציג לכם את הגיליון הזה ובו כותבים שורדי שואה מכלל עדות ישראל. אנחנו מקווים שבגיליון צנוע זה הצלחנו לתת זרקור נוסף על מה שאירע מנקודת מבטם של השורדים ושהסיפורים והרשמים שתקראו יגעו בנימי נפשכם. הציורים המלווים את הגיליון צוירו בידי שורדי השואה, והם שמחים, צבעוניים ואופטימיים. השילוב בין ציורים אלו לבין הרשמים יוצרים גיליון מיוחד ומקורי המראה את כוחה האמתי של הנפש האנושית לחיות ולשרוד למרות הכול.

ברצוננו להודות להנהלת סניף "עמך" רחובות והשפלה שעזרה לנו ביצירת הגיליון המיוחד הזה והפכה רעיון למעשה. הקשר עם "עמך" נוצר בעקבות התנדבותו רבת-השנים של מייסד מוטיב, אלירן דיין, בעמותה. ברצוננו להודות לכותבים ולמאיירים ולאחל עוד שנים ארוכות של בריאות טובה.

השואה הייתה ועודנה האירוע הטראומתי ביותר והאסון הכבד ביותר שנחת על העם היהודי. חובתנו לשמר את זכרו, להציג את העדויות של השורדים, ללמוד על כך ובעיקר, לעולם לא לשכוח, לעולם לא עוד!

רובי גורדון

יאיר בן-חור

אלירן דיין

ליאורה דיין ז"ל הייתה אוהבת אדם. אהבתה הגדולה ביותר הייתה למילה הכתובה ולקריאת ספרות ושירה, ואותם קראה עד סוף ימיה.

ירחון "מוטיב" נוסד לזכרה ונושא את שמה.

כְּמָה יְקוּמִים חוֹנָה אָדָם
אִם יֵשׁ לוֹ טְרוּל
מְשִׁקִּיף
וְעֵכָבֵר נוֹבֵר הוֹפֵךְ כָּחַל
לְצֹהֵב־לִבָּן ?
מַה גוֹבֵה הַזְמַן ?
כְּמָה אוֹקְטָבוֹת צְרִיךְ פֶּנַח
אָחַד
כְּדִי לְפַלֵּס מִסְלוּל לְכָבִי ?
וְאֵיךְ
הַמֵּתִים שְׁלִי חַיִּים כָּל כֶּךָ
אֶת נְשֵׁמַת אִפִּי
וּמְפִיחִים
וּמְפִיחִים
עַד שְׁעֵכָבֵר וְטְרוּל
תְּמִימִים
בִּיקוּם אָחַד שְׁלִי,
שְׁאֲנִי מְכִיחָה,
לְפָחוֹת בְּרַגְעֵךְ זֶה ?

קיץ 2006

לפתע השחיר הכול, צעקה פילחה את חלל האוויר "סוס, סוס" ללא כל אזהרה. כבמטה קסמים פרצו באחת מכל עבר עשרות אנשים, מעילים שחורים וארוכים, צווארים נטויים קדימה כאילו חרגו מהגוף, ידיים ארוכות שחורות ורזות אוחזות בסכינים או בקרעי פח חלודים. עוד לפני רגע הלכתי עם אימא, ידי אחוזה עד כאב בידה. שנינו מכורבלים בשכבות של בגדים ובנעלי עור מבוקעות ורטובות. אמי הולכת־רצה, מבטיה גנובים ובולשים לכל צד, ואני נגרר אחריה ועיניי תלויות בשמים האפורים. גשם שאין ממנו מפלט יורד בלי הפסק.

לשמע הצעקה קפאה אימא במקומה לרגע ואז פרצה בריצה בהולה כשאני לפות בידה, נגרר בדילוגים גדולים, מועד ונופל בתוך המהמורות בשלוליות המרופשות. כשהגענו לבית שנוקים מנשימה מבוהלת, פרצה אמי למטבח וחזרה אחרי דקה ובידה סכין גדולה, ורצה אל דלת היציאה. ליד הדלת עצרה לרגע, הסתובבה ופלטה, "תישאר פה", אחר כך המשיכה במרוצה החוצה אל הסוס שברחוב.

הבית היה ריק ושרוי בדממה מעיקה. מבחוץ נמשך הרעש של המון האנשים ומספרם גדל והלך. בסוף פתחתי את הדלת בזהירות ויצאתי לרחוב. הגשם גבר והכה בחוזקה על הכביש, יוצר מסך אפור ודלוח. מכל העברים המשיכו לזרום עוד אנשים עם סכינים וקרעי פח. ראיתי את אימא מנסה לפלס לעצמה דרך אל הסוס. אנשים עם נתחי בשר יצאו וחזרו ונבלעו בפתחי הבתים. קרבתי מהופנט בווה במאבק המתרחש לעיניי. פתאום ראיתי את אימא יוצאת, מוטחת החוצה מתוך ההמון, פרועת שער, סתורת בגדים ומחזיקה בידיה גוש בשר אדום שותת דם הצמוד בחוזקה אל גופה. היא רצה מולי במין ריצה מצחיקה, חולפת על פניי. לא מכירה אותי. לפתע עצרה, הסתובבה ופלטה, "בוא", והמשיכה לרוץ לתוך הבית.

כשנכנסתי לבית אימא הייתה רכונה על הבשר שהיה עדיין רוטט ומהביל, לא נותנת את דעתה עליי. יצאתי שוב החוצה. הרחוב שעד לפני רגע סער וגעש היה כעת ריק מאדם. החל להחשיך. גשם טורדני המשיך להכות בזעף על הכביש המצולק.

הבתים האפורים בלעו אל קרבם את האנשים שעד לפני רגע היו טרודים בסוס הכורע. מהבתים עלה רחש שקט של התעסקות קדחתנית. במקום שבו קודם הייתה גופת סוס נותרה העגלה מנותצת. עצמות סוס גרומות, מרוסקות, מפוזרות בכל עבר, לבנות ומבהיקות בחשכה הגוברת. שרוכי מעיים מרוטשים מעורבים בעיסה בוצית היו מרוחים על פני הכביש. כלבים רזים שעד רגע זה נרתעו באימה מפני הטירוף שאחז באנשים, החלו מתקרבים בהיסוס ומרחרחים בעיסה הבאושה, עדיין חוששים.

בכניסה לבית כבר שמעתי רחש של פצפוצים רכים. על הכיריים עמד סיר ובו מיטגן בשר הסוס בשומן של עצמו. אימא עמדה רכונה וסוגרת על הסיר נגד כל פולש. באותו רגע נכנסו הביתה אחי ואחותי וכולנו נעמדנו מצפים, מגבה של אימא ראיתי לפי העוויתות שהיא אחוזת בחילה. הבשר היה מלוח, קשה וקופצני ואנחנו לעסנו ולעסנו, לא מעיזים להפסיק עד שגמרנו. כשגמרנו לאכול הסבנו את ראשינו, אימא כבר עמדה בפינת החדר, מטפחת על ראשה מאהילה בידיה, מברכת על בדלי הנרות.

18/12/2018

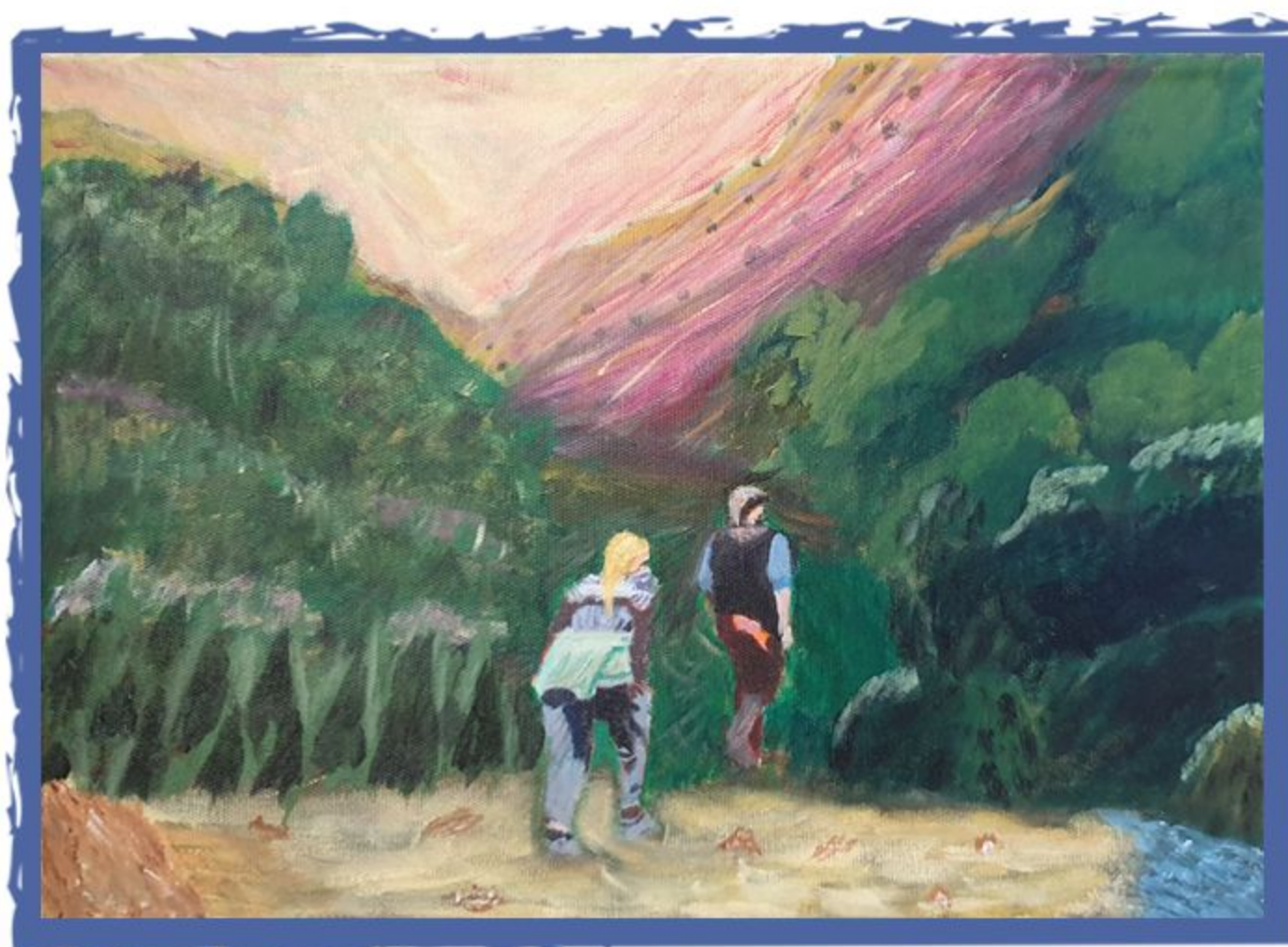

1940, בולגריה. הייתי ילדה בת שלוש כשהמלחמה פרצה. אבי נלקח לנגד עיניי לעבודות כפייה. אני נזכרת ביום בו לקחו אותנו ומתמלאת חרדה.

ימים שלמים חיכיתי לאבא שיחזור, הקשר בינינו היה קרוב והוא חסר לי – ההומור שלו, השירים ששרנו ביחד. בתקופה שאבא נעדר, אחי יושקו שימש לי כאב, הגן עליי מכל צרה ועזר למשפחה שנקלעה לקשיים.

אחד האירועים הטראומטיים שחוויתי, שזכור לי וחרוט בליבי, היה נסיון של איש זר לחטוף אותי. אני לא זוכרת הרבה פרטים, אך כן זכור לי שצעקתי בשמו של אחי. אחי ששמע את קולי, רץ לעברי והצליח להבריח את החוטף.

ימים שלמים לבי דפק בחוזקה והמחשבות לא עזבו אותי: מה היה קורה אילו...בבגרותי הבנתי כמה משמעותי האח הזה היה עבורי. כמה ברגעים קשים בהם היינו, הוא גילה אומץ לב ותושיה רבה, תיפקד כאב בהיעדרו של אבי.

את המקום לא ממש זוכר
וגם הזמן המדויק לא ידוע
רק תמונה בדמיוני חוזרת
חרוטה, צרובה, שוב ושוב מהדהדת
זכרון מלנה בדמעה שמתנגבת –
ששה ילדים ברכבת נוסעים
ששה ילדים ואמא אחת.

לאן הם נוסעים? ומה גורלם?
הרכבת לפתע נעצרת
ואמי האמיצה ממנה מתנגבת
בנחישות, בגבורה, דבקה במשימתה
ללקט מזון לילדיה הרעבים העומדים מולה
מתעלמת מסכנות הסביבה, ומה עם חיייה שלה...?!
הקרונות מתחילים לנוע, הקטר משמיע קול
קולות זעקה, לבי דופק בתזקה
האימה שוב בי אוחות, זה שם וזה כאן
בערבוביה אחת גדולה.

אמא רוצי, הושיטי לנו יד
אל תשאירינו כאן לבד!
ששה זוגות עינים נשואות לאם גבורה אחת
שכח רוחה מזכרוני לא ימוש לעד.

תמונה מציפה את זיכרוני. המלחמה הסתיימה. שלוש ילדות יושבות על מדרכה, אחיותיי ואני, מחכות לשווא לאבינו שלא ישוב עוד. אימנו נרצחה אף היא בעת שהגנה עליי בגופה והצילה את חיי. שלוש ילדות מבולבלות, אבודות בעולם שנחרב, אחרי שנים של חיי מסתור בפחד בתוך יער חשוך ומלא סכנות. שלוש שנים באותה השמלה, קודחת מחום ופצע שלא מפסיק לדמם. לעתים תכופות אני נשאלת איך המשכתי הלאה, למרות האֶבְדָנִים, הזוועות שעברתי, הלבד. היום אני יודעת להגיד שמה שעזר לי זו התקווה. כל יום קיוויתי והתפללתי שמחר יהיה טוב יותר. קיוויתי שמחר תיגמר המלחמה ונוכל לחזור הביתה. התקווה והאמונה הם ערך עליון, מחדירות כוחות עצומים. את זאת הנאצים לא יכלו לקחת ממני. את הכול, את הכול לקחו מאתנו, אבל לא את רוח האמונה הפנימית. והיום אני שבה אל אותו יער על אדמת פולין המקוללת, כאשת עדות במשלחות לפולין. התמונה של שלוש הילדות שוב עולה בזיכרוני, אך הכוח שהיה לילדה הזאת שרה'לה, פועם בי גם היום, ואני מתמלאת אנרגיות מחודשות, עטופה בדגל ישראל ובאהבת החיילים, ויחד אנחנו שרים את "התקווה". ויש לי מדינה, יש לי לאן לחזור.

שלום אימא היקרה

אימא, אחרי ששרדתי מאושוויץ, שרדתי גם ממיון הילדים במחנה ארלנבוש. למחנה ברגן בלזן הגעתי עם אבא בסוף מרץ 1945. התנאים בברגן בלזן היו הגרועים ביותר מכל מחנות הריכוז שעברתי בהם. בצריף שגרתי בו לא היו מיטות או שמיכות, ישנתי בישיבה על הרצפה הקרה, אוכל קיבלנו פעם ביום – צלחת מרק. שבוע לפני השחרור, הפסיקו לתת לנו את צלחת המרק וגם מים לא קיבלנו. במחנה פרצה מחלת הטיפוס, בכל לילה מתו עשרות ממחלות ומרעב.

בכל בוקר יצאתי למסדר שנמשך כחמש שעות. בזמן שעמדתי במסדר זרקו את המתים והחולים בחצר בצורה לא מסודרת. זכור לי הבוקר שבו אבא ישב על הרצפה, נשען על הקיר ולא קם. אמרתי לאבא, "קום למסדר", ואבא ענה לי, "אין לי כוח לקום, לך למסדר בלעדיי". זו הייתה הפעם האחרונה שראיתי את אבא. כשהמסדר נגמר רצתי לצריף. המקום שבו השארתי את אבא היה ריק. את אבא זרקו חי בחצר שבה היו מוטלים אלפי מתים. רציתי לראות את אבא בפעם האחרונה, אפילו שהיה מת, אבל לא זכיתי לזה. אבא נפטר כשבוע לפני השחרור.

ב־15.4.1945 שחררו האנגלים את ברגן בלזן. את אבא קברו בברגן בלזן באחד מקברי האחים הרבים שבהם קבורים כארבעת אלפים מתים בכל קבר.

באותו רגע הבנתי שאני לבדי בעולם, שאין מי שישמור עליי ואני כבן חמש־עשרה.

השנים חלפו והיום אני במקום אחר, היום אני נמצא במועדון "עמך" רחובות, וכאן עברתי תהליך שעזר לי לא לפחד. היום אני חזק מספיק להגיד למשפחתי ולכל עם ישראל: ניצחתי! שרדתי! עם ישראל חי!

היינו משפחה דתית. לאבא היה זקן ופאות, איש מאמין, ירא שמים. אבא הקפיד על זקן מטופח ולא פעם זקנו עורר התפעלות, גם בקרב הגרמנים.

אך לא אצל כולם, ממש לא.

יום אחד יצא אבי מהבית ושני גרמנים תפסו אותו. הזקן והפאות לא מצאו חן בעיניהם! מראה יותר מדי יהודי! באכזריות רבה הם תלשו לו את הזקן והפאות וציירו עליו צלב קרס.

וכשהגיע אבא הביתה, נדהמנו נוכח המראה: "אבא, מה עשו לך? איפה הזקן והפאות?"

איזו רשעות! איזה רוע לב! ומעל לכול, השפלה!

אבא שלי, אדם גאה ביהדותו, הושפל בידי המרצחים.

חויית ההשפלה של אבי חלחלה גם אליי, וכל השנים חויתי אותה. הפחד שתקף אותי אז מלווה אותי גם היום.

אבא הלך למספרה לגלח את זקנו, ותוך כדי נדר נדר: "אם אשרוד ואגיע ארצה, אחזור לגדל זקן".

וכך היה. אבא גידל שוב זקן כשהגענו ארצה. נקמה קטנה, ניצחון אישי של אבא.

תוניס. אני ילדה בת ארבע. רגע לפני תום המלחמה ואנחנו סגורים במחנה – מאות או אלפי אנשים שהגרמנים נטלו את חירותם, את חייהם. מחנק, אין אוכל, אין אוויר. אני שומעת צעקות. מה זה? צעקות של אימא! צעקות ובכי של אחותי! אימא... אחותי... מה קורה לכן? איפה אתן?

חוסר אונים מוחלט! האוזן שומעת והיד אינה יכולה לעשות דבר!

גופי הקטן מצטמרר: "בני בליעל, מה מעשיכם? פושעים! הניחו להן!"

אני נזכרת בכוח ובתושייה של אמי: הגרמנים באים שוב והפעם היא בחכמתה אותנו הילדים מחביאה – מי אל תוך הבאר, ומי מתחת למיטה.

ואני רק בת ארבע. מאין באו הכוחות לשרוד זאת? להמשיך את החיים? לשרת בצבא? להקים משפחה? לא פעם אני שואלת את עצמי זאת.

המראות הקשים והטראומה הגדולה נותרו ומקננים בי עד היום, ולצד זאת ניצבת זקופה ילדה בת ארבע שלחיות תמיד רצתה, ובכל דקה, בכל שעה, בכל יום נאבקה.

הייתי ילדה כשפרצה המלחמה והגרמנים פלשו לפולין (ב-1.9.39). אבא שלי הבין מיד שעלינו לברוח. היו לנו תנאי חיים טובים, והיינו מבוססים כלכלית. לא פלא שאימא סירבה לעזוב את הבית. אבא לקח אותנו, את אימא ואותי, ממש בכוח למכונת. הוא חש שפשוט חייבים לקום ולהסתלק מיד, וזאת מבלי לדעת אפילו לאן והיכן יהיה בטוח רוסי.

ברחנו מביאלסקו ביאואה אל העיר סטריי. היינו שנה וחצי תחת הכיבוש הרוסי. למדתי בבית ספר. ואז פרצה המלחמה בין הגרמנים לרוסים, ומ-1942 היינו בגטו. אבא עבד במפעל כימי בעבור הרוסים ולאחר מכן אצל הגרמנים.

שמונה חודשים היינו בגטו ועבדנו בעבודת כפייה בבית חרושת לתחמושת של הגרמנים – לשם הובלנו אמי ואני כל בוקר בליווי אוקראינים ומקומיים בקור עז של עד מינוס 42 מעלות. לאחר מכן לקחו את מרבית היהודים בגטו להשמדה.

לאחר שרוב היהודים נרצחו והגטו התרוקן סגרו את גטו סטריי (בשנת 43), וברחנו. ברחתי מאימת המוות מתוך תשוקה למצוא דרך להינצל ולהישאר בחיים. נסעתי להסתתר בכפרים, מקום שלהורים היו מכרים. בנסיעה ברכבת לכפר שבו גרו המכרים של הוריי, תפס את ידי גוי גבוה וחזק ורצה להסגיר אותי, הוא ניחש שאני יהודייה. הוא היה חזק מאוד ופחדתי שזה הסוף שלי. עד היום אני לא מבינה איך, בכוח על-אנושי, מתוך פחד וחרדה ובכוח רצון אדיר להימלט ממנו, הצלחתי למשוך את ידי מאחיזתו – ולהימלט. נמלטתי ממנו כאשר הרכבת עצרה בתחנה באחד הכפרים. הצלחתי לברוח ולהציל את נפשי. עברתי ממחבוא למחבוא. הסתתרתי בשלושה מקומות מסתור שונים.

חברה לעבודה של אבא, פולנייה נוצרייה, הציעה לו מחבוא, היא הציעה לו להתגורר בביתה לכאורה בתור בעלה "הגוי". בדירה התגוררו גם אביה ואחיה. אבא ביקש שתחביא גם אותי ואת אמי, שהיה פרוד ממנה באותה עת. אבא אמר לביאנקה שיקבל את הצעתה, רק אם תסכים להסתיר גם אותי, בתו היחידה, וגם את אמי. החברה, בהסכמה של אביה ואחיה תוך סיכון חייהם, הסכימה להחביא גם אותי וגם את אמי. ביאנקה הכניסה אותנו לקיטון ובו הסתתרנו שתינו לאורך תקופה ארוכה. שהינו בקיטון בצפיפות גדולה כמעט כל היממה. הוציאו אותנו לזמן קצר למטבח וגם שם, אם היה חשש שמישהו מגיע, הוכנסנו לארון. אבא, שנראה כמו גוי, המשיך לעבוד והתגורר בדירה. ביאנקה החברה חסה עליי וממש הוציאה אוכל מפיה כדי להוסיף למנת המזון הזעומה שלי, אולי כי עדיין הייתי נערה. הסיטואציה שבה הוצאתי בשעות הלילה מהמחבוא הצפוף כדי לקבל מזון נוסף ולאכול ממנו כאשר אמי נותרה לבדה, גרמה למתח בין שתינו. היא סירבה להבין שלא יכולתי לחלוק איתה את מעט התוספת שניתנה לי במטבח, שנועדה רק לי ואכלתי אותה בנוכחותה של ביאנקה. גם היו לי רגשי אשמה והתקשיתי עם הכעס, האשמות והתסכול של אימא.

ניצלתי וכך גם אמי בזכות אבי, ובזכות חברתו הפולנייה, אביה ואחיה. הם גילו אומץ כשניאותו להסתיר את שתינו ואת אבא.

ביוני '44, כשהגיעו הטנקים הרוסיים הראשונים לביסטריי ושחררו את העיר, אבא לא היה מסוגל וסירב להאמין לכך. הוא שלח אותי להביא סיגריות רוסיות מהחיילים כדי להיווכח שאכן שוחררנו. אני שמחתי ולא פחדתי, ויצאתי מהמחבוא לרחוב ועצרתי טנק רוסי. החיילים ראו נערה יפה שמאותתת להם לעצור ועצרו את הטנק. הם שאלו מה אני רוצה. אמרתי פאפירוס. הם נתנו לי סיגריות רוסיות ברצון רב. רצתי מיד אל אבא שלי להראות לו ולהוכיח לו ששוחררנו. רק אז הוא היה האמין ושמח.

לצערי, הוא הספיק ליהנות מהחופש תקופה קצרה. לאחר חודשיים נפטר מסרטן.

בזכות האומץ שלו, האומץ של החברה שלו ומשפחתה והאומץ והנחישות שלי הצלחתי להישאר בחיים ולהביא לעולם בארצנו משפחה הכוללת כיום ארבעה דורות אוהבים ואהובים.

מדי שנה בשנה הם מזמינים אותי לספר ולשתף בקורותיי בפורומים שונים ביום השואה כולל בזיכרון בסלון. במפגשים אלן אני מספרת על המלחמה ועל כוחה של הרוח האנושית כפי שפגשתי בתוכי אצל אבי ואחרים, ומברכת על כך.

יום רביעי, 22 ינואר 2020

אימא ואני, אבי ואחי היינו בגטו טוצ'ינן.
ועד השכונה החליט שלפני שהגרמנים יבואו להרוג אותנו אחד-אחד בצאת יום כיפור, אנחנו נברח.
בצאתנו ראינו תינוקות זרוקים בשבילים, דרכנו עליהם, הם היו עזובים.
שאלתי את אימא, "מה זה?" היא משכה אותי אליה ולא הגיבה.
הגענו לקיר של הגטו שהיה גבוה מדי. אבי שבר את הקרשים כדי שיהיה לנו פתח יציאה, והצלחנו לצאת.
היה ירח מלא באותו לילה והצלחנו לראות את השדה. המראה היה מלהיב – הכול היה ירוק ויפה.
פתאום שמעתי בכי של ילדה שעמדה בשולי שדה של חיטה, והיא צעקה ברוסית, "אימא בואי" ובכתה.
היא הייתה בת ארבע—ארבע וחצי, הייתה לה תספורת קארה, והיא לבשה שמלה כפרית משובצת.
היא בכתה כל הזמן וביקשה ברוסית את אימא שלה.
אמרתי לאימא שלי, "בואי ניקח אותה", רציתי לסחוב את אימא לכיוון הילדה כי אמי אחזה בידיה את אחי הקטן. ואז אימא שלי ענתה לי שאמא שלה תבוא ותיקח אותה.
הלכנו לכיוון היער וכל הזמן הפניתי את מבטי לבדוק אם אמה של הילדה לוקחת אותה, ולאט-לאט היא נעלמה מהאופק שלי כי התרחקנו ממנה. אני הייתי בת חמש כשזה קרה.
עד היום חקוקה בזיכרוני הילדה הזאת, עד היום אני שואלת את עצמי מה נהיה ממנה. האם אימא שלה באה ולקחה אותה? האם מישהו אחר הציל אותה? האם היא חיה?
זה תמיד בזיכרון שלי ואני נשארת עם השאלות האלה, מעניין מה עלה בגורל הילדה המתוקה.

במלחמה הפציצו את הבית שלנו ולא היה לנו איפה לגור. הדודה שלי הייתה טלפנית ועבדה במשרד, אז אחרי שברחנו כולנו ישנו כמה ימים על הרצפה במשרד שלה. היה לי כל כך קר שם... אני זוכרת שהיה גרמני אחד שזרק אותי, ואני ואחותי בכינו והם ניסו להשתיק אותנו, סבתא שלי הרגיעה אותם ואחרי שהם הלכו היא קיללה אותם ברומנית. בזכותה ניצלנו. כשהייתי צריכה ללכת לבית הספר לא היה לי מה ללבוש והתביישתי ללכת ככה בבגדים קרועים ובלי נעליים.

כשחזרנו לבית שלנו ראינו שהוא איננו ואז עברנו לגור בבית שכור, חדר אחד גדול ובו כולנו ישנו. היינו עניים מאוד. המפלט שלי היה הנהר, שם גם הייתי מתרחצת. כשאני נזכרת בזה צמרמורת עוברת בגוף שלי.

הייתה לנו שכנה גויה, מדאם אניקה, היא ראתה כמה קשה לי ולקחה אותי אליה. גרתי אצלה שנה שלמה, היא אהבה אותי מאוד. גם היא הייתה ענייה והייתה הורגת ציפורים ונותנת לי לאכול. לא יכולתי לאכול ציפורים והיא הבינה. גם המורה שלי שלא היו לה ילדים עזרה לי. היא גם קנתה לי בגדים. הייתה לי ילדות לא קלה בכלל.

אחרי המלחמה עלינו לארץ הגענו לשער עלייה וגרנו באוהל, אימא שלי אספה אבנים, צבעה אותן בלבן ושמה סביב האוהל, גם בתוך האוהל היא סידרה שיהיה לנו יפה ונעים. משם עברנו לפרדס חנה ואני נדדתי בין הבתים של המשפחה עד שביקשתי והגעתי לקיבוץ לוחמי הגטאות. עבדתי במטבח ואחר כך עם ילדים. גם כחיילת עבדתי עם ילדים בקיבוץ רביבים. גם אחרי שבעלי נפטר עבדתי עם ילדים, כל החיים שלי אני אוהבת ילדים והם אותי.

אחרי הצבא הגעתי בעקבות אחותי למושב גני יוחנן. התחתנתי ולבן הראשון שנולד לי קראנו רובי (ראובן) על שם הדוד שלו. הוא היה ילד נפלא, חכם, נקי, אהב ללמוד, כולם אהבו אותו. אני לא יודעת למה אלוהים לקח אותו. הוא החליף חבר בעבודה ותקפו אותו וכמעט רצחו אותו שם. לולא היה חזק הוא היה מת. הוא היה יפה כל כך ופתאום כל הפרצוף שלו נחתך. מאז התקיפה הוא לא היה אותו דבר, כל זמן הפריעו לו הצלקות. בסוף הוא נפטר מסרטן. לפני שנפטר אמר למשפחה, "תשמרו על אימא".

אחרי רובי נולדה לי בת, אתי, ובן, משה'לה. הם ילדים טובים. דואגים לי ואני להם. כשהייתי בת 38 בעלי נפטר באופן פתאומי. זה היה משבר קשה, הילדים עוד היו קטנים ומאוד קשורים לאבא שלהם. נשארתי בלי כסף. בעלי לא שיתף אותי בכלום. הלכתי לעבוד וברוך השם הצלחתי לגדל שלושה ילדים ולפרנס אותם וגם לסיים לשלם על הבית שלנו. בסוף היה לי מזל. יש לי ילדים, נכדים, נכדות ונין שאני אוהבת. אתמול ראיתי את הנין שלי והוא רצה לשחק אתי כדורגל, אמרתי לו שאני לא יכולה והוא אמר, "טוב סבתא, הכול בסדר".

לכובסת שלנו קראו פורטונה. אהבתי אותה מאוד וכאב לי העוני שלה. בזמן הלימודים אימא שלי הייתה נותנת לי כסף לקנטינה של בית הספר שאוכל לקנות לחם עם שוקולד ולחם עם מוטרד (קוויאר יבש). שמרתי את הכסף הזה ובמקום לקנות לעצמי אוכל בקנטינה הלכתי מהעיר תוניס, שבה גרנו, לבקר את פורטונה בפרוור באבו קארטאז'ן. זו שכונה שבנה האיטלקי באבו קארטאז'ן בשנת 1800. הוא בנה את השכונה כדי שיהיו בתים לעניים. כל אחד קיבל חדר. הייתי הולכת לשכונה ברגל, קונה בדרך בשוק זר של ירקות גזר אחד, לפת אחת, בצל ירוק אחד, קולרבי אחד – כל מה שצריך למרק. הייתי קונה גם חצי קילו פחם ובקבוק של רבע ליטר שמן וקילו סולת, והייתי מביאה לה שיהיה לה לשבת. בעלה היה חולה והיו לה שלושה ילדים והיא הייתה צריכה לכבס כדי להתפרנס. כשבעלה היה חולה היא לא יכלה לבוא אלינו. כשהייתה באה ביום ראשון אימא שאלה אותה למה לא באה לשבת והיא ענתה "דוד היה חולה ולא יכולתי לבוא וקולט הביאה לי את השבת".

אימא הסכימה כי ידעה שיש לי לב כזה. אף פעם לא היתה התנגדות. לקחתי את זה מאימא. הבן שלי אומר, "מה את רוצה ממני, שאני לא אתן צדקה? מרגע שפקחתי עיניים ראיתי אנשים יוצאים עם סלים מהבית שלנו". באמת נכון.

איך עליתי לישראל: למדתי בבית ספר נוצרי ובאו שני יהודים ואמרו, "מי שיהודי שירים אצבע", אז הרמתי אצבע. הוא אמר שעכשיו יש את פלשתיין, אם אתם רוצים אתם יכולים לבוא לארץ. הרמתי אצבע עוד פעם ושאלתי איך אפשר להגיע לישראל, והוא ענה ששבוע מאוחר יותר תגיע אונייה ואם ההורים יחתמו לנו יוכלו לקחת אותנו. הייתי בת אחת-עשרה, אמרתי שאני רוצה ללכת לישראל. באתי הביתה בוכה, אימא שאלה למה אני בוכה ואמרתי שאני רוצה ללכת לפלשתיין ושיש עכשיו ארץ יהודית. "את חותמת לי?" שאלתי, "בשבת יש אונייה והיא תיקח אותי". ישבתי על הרצפה בוכה, אמרה, "מה את רוצה ממני?" אמרתי, "את באה עכשיו למשרד וחותמת לי, אני רוצה ללכת לפלשתיין". אימא שלי לא רצתה לחתום, אמרתי לה, "עכשיו את באה אתי!"

נכנסתי מתחת למיטה, הוצאתי את הנעליים שלה והלבשתי לה. בהן צדק, אני זוכרת את זה ככה, ואמרתי לה, "את באה אתי עכשיו לחתום". זהו, חתמה לי. ביום שישי בבוקר הלכנו למקום שהיה כמו פנימייה, זה היה בעיר תוניס עצמה. ישנו שם וביום שבת בבוקר יצאה האונייה למרסי. הגעתי למרסי עם קבוצה של יהודים עולים. קצת בכיתי, בכל זאת התגעגעתי לאימא והיה לי קשה. המדריך שאל למה אני בוכה, אמרתי שאני רוצה לחזור לתוניס לאימא שלי. אמר לי שאני לא יכולה, אני צריכה לשלם את כל ההוצאות של האונייה. חשבתי שאימא לא תוכל לשלם להם וויתרתי.

הגענו לישראל, הייתי בקיבוץ שובל, לא כל כך אהבתי את החיים של הקיבוץ, אני עירונית. הייתי צריכה לתת לקיבוץ את כל הבגדים שלי, לא אהבתי שבנים ובנות ישנים יחד, לא היו לי ממש חברים, כולם היו עסוקים בעבודה של הקיבוץ, לקום מוקדם בבוקר ולעשות הכול.

כשהייתי קטנה סבא שלי החליט שאני צריכה ללכת לבית ספר יהודי. למדתי שם יידיש ולכתוב ולקרוא. אחר כך עברתי ללמוד בבית ספר רגיל והייתה לי שם חברה טובה, נוצרייה. חלמתי להמשיך ללמוד אֶתה. לכבוד תחילת שנת הלימודים קנינו ספרים לבית הספר והגענו לכיתה, ואז נכנס בן אדם מהנאצים עם ראש העירייה והודיעו, "אסור ליהודים ללמוד בבית ספר רגיל!" ואמרו לנו לצאת מבית הספר ולא להיות בקשר עם הילדים. לא להתקרב לבית ספר, לא לצאת לרחובות, לא כלום. אני זוכרת שהיינו כמעט כל הזמן רעבים. התרגלתי כבר. אני זוכרת כמה כאב לי כשראיתי שאימא הולכת לישון מאוד מוקדם והבנתי שזה בגלל הרעב. הקהילה היהודית ארגנה לנו כיתה חדשה רק ליהודים. הזמינו אנשים ברמה טובה לבוא ללמד אותנו. המשכנו להתקדם. בית הספר התקיים שנתיים בערך ואז אבא שלי שלח אותי לעיר באקו, ששם היו קרובים שלנו.

הגעתי לבאקו באמצע הלילה. לא הכרתי את המקום, הדוד שלי, אח של אימא, חיכה לי בבית, לא בתחנת הרכבת. הגעתי לכתובת שאבא נתן לי וראיתי גינה גדולה, כלב גדול וחושך. קראתי בשם של הדוד עד שיצא והכניס אותי פנימה. המשכתי ללמוד שם ואחרי זה, בלי כסף ובלי כלום, הצלחתי להגשים את החלום שלי ולהיכנס לאוניברסיטה בבוקרשט. כשהגעתי אמרו לי שאיחרתי את המבחנים. גם לא היו לי ספרים כי הנאצים לקחו ממני כל מה שהכנתי. פתאום מתקרבת אליי בחורה ושואלת, "למה הגעת מאוחר כל כך?" התברר שאימא שלה עזרה לה תמיד בלימודים ועכשיו, באוניברסיטה, היא לא מסוגלת ללמוד לבדה. היא שאלה אם אני מוכנה ללמוד יחד בספרים ובכל מה שקנתה ללימודים. הוריה נסעו לחו"ל והבטיחו שייקחו אותה אליהם אחרי שתסיים את הלימודים באוניברסיטה. היא הביאה כדורים שיעזרו לנו ללמוד בלילות, וככה למדנו והתכווננו למבחנים יחד. לילות וימים בלי סוף כי היה לה דחוף למהר ולהצטרף להורים שלה. לא היה פשוט ללמוד יחד, אבל עבדנו קשה והסתדרנו.

אחרי שסיימנו את המבחנים רצתי לראות ברשימה שתלו על לוח המודעות אם עברנו. הצלחנו! מיהרתי להיפגש איתה ולשמוח יחד. כשהגעתי לחדר שלה שכנה חברה שלה אמרה לי שהיא נסעה לחוץ לארץ להורים. אחרי ארבע שנים של לימוד יחד חשבתי שנשאר חברות. ואילו היא נסעה בלי לומר שלום. נשארתי בלי מילים. אחרי זמן הבנתי וקיבלתי. הייתי צעירה וחשבתי שיהיה טוב.

חזרתי להורים שלי ומצאתי עבודה, החיים נתנו לי תקווה, התקדמתי, אנשים היו מרוצים ממה שעשיתי והמשכתי בהרגשה טובה בתקווה במשך כל השנים. עבדתי קודם ברומניה במשרד החוץ ואחרי שעלינו המשכתי לעבוד גם כאן, עד גיל שבעים.

גם אחרי הפנסייה הייתי עסוקה. התנדבתי ב"יד שרה" והייתי בקשר עם אנשים מבוגרים, עזרתי לאנשים צעירים להתקדם בלימודים שלהם, ללמוד אנגלית. הייתי פתוחה לכל מה ששמעתי ואנשים קיבלו אותי תמיד ברוח טובה. היו הרבה דברים טובים וחשובים. לא התחברתי לדברים לא בטוחים, ובינתיים הזדקנתי, חליתי, קיבלתי עזרה, עברתי ניתוחים קשים ותקופה ארוכה הייתי בבית חולים.

עכשיו אני אישה זקנה, הלב שלי מלא במה שעברתי וצריכים הרבה סבלנות. חכמה של הטבע.

קוראים לי אסתר, הייתי אז בת עשר. היינו משפחה אוהבת: אבא, אימא, אחי ואני. רגע, גם סבא וסבתא גרו אתנו.

אחי ואני למדנו בבית ספר פרטי בפולין.

אני הייתי ילדה יפה (ככה אמרו), גבוהה ונבונה.

החיים היו יפים: אימא ואבא אהבו אותי כל כך: חיבוקים ונשיקות. אחי גם הוא היה מפנק אותי: קונה לי צעצוע, עוגיות, סוכריות. הייתי הילדה הקטנה במשפחה.

אבל בפולין, האוכלוסייה לא אהבה אותנו: "יהודייה קטנה, לכי לפלסטינה", "אנחנו לא רוצים יהודים שרצחו את ישו". כך אמרו לי. הייתי בוכה ומספרת להורי.

"אימא, למה הם לא רוצים אותנו? הם השכנים שלנו! אני אוהבת אותם ורוצה לשחק איתם. אני אפילו אתן להם את הבובה החדשה והיפה שקנה לי אחי אריה!"

"כן בתי היפה, אל תבכי, את ילדה טובה ונדיבה. זה לא רק נגדך, ככה הם מתנהגים לכל היהודים."

"אבל אימא, למה אנחנו יהודים?"

"כי הורינו היו יהודים."

"אבל אפשר להיות משהו אחר, מה שהם רוצים! רק שיאהבו אותנו ונהיה שמחים!"

כעבור שנה כל המשפחה נלקחה למחנה ריכוז. שם קרו דברים איומים.

המלחמה נגמרה, וביקשו מאסתר שהייתה בת ארבע-עשרה שתחזור הביתה.

היא הסתובבה והסתובבה, לחפש את משפחתה!

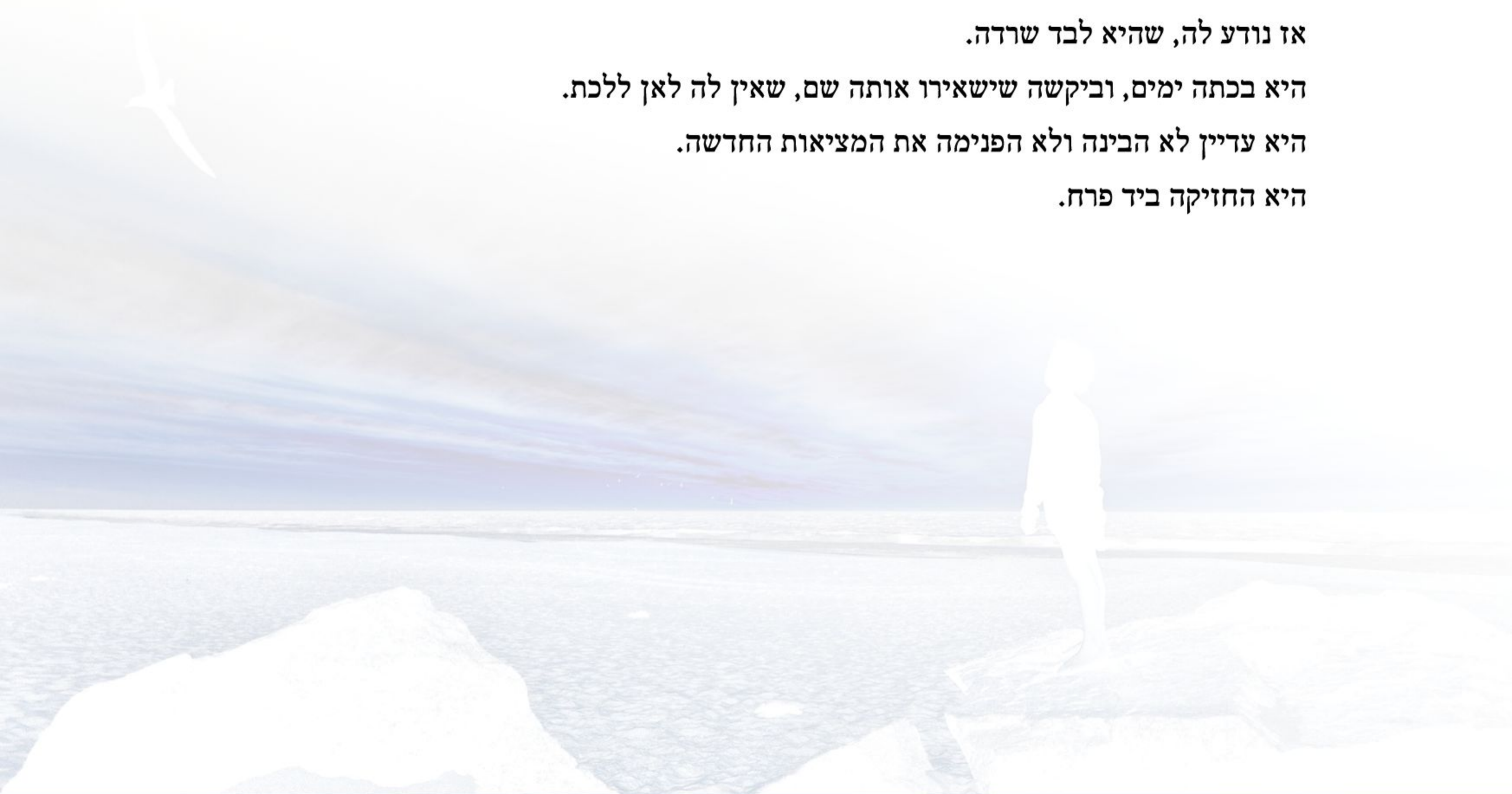
איפה אימא, איפה אבא, ואחי הגדול! וסבא וסבתא?

אז נודע לה, שהיא לבד שרדה.

היא בכתה ימים, וביקשה שישאירו אותה שם, שאין לה לאן ללכת.

היא עדיין לא הבינה ולא הפנימה את המציאות החדשה.

היא החזיקה ביד פרח.

"שלום אסתר, איפה מצאת פרח?" שאל אותה בחור שהכיר אותה במחנה.

"פה, מאחורי הצריף!"

"ולאן את הולכת?"

"אני מחפשת את אימא, ביום שישי תמיד אמא בישלה, הכינה חלות, ואיזה שולחן יפה היה, עם מפה לבנה ונרות, ואני עם השמלה הלבנה. אני תמיד הבאתי פרח כדי לשמח את אמא."

אסתר הסתכלה רחוק, עיניה ברקו, היא חייכה והתחילה לרקוד. היא חזרה לעולמה, לילדותה היפה והאוהבת.

הבחור נתן לה יד והוציא אותה משם. הוא הבטיח לה עזרה. הוא לקח אותה לחדר, איפה שהיתה ילדה אחרת בגילה, וגם היא גלמודה. הן התחילו להתארגן.

יום אחד הבחור שהיה יותר גדול ממנה בארבע-עשרה שנים ביקש ממנה להינשא לו. היא בכתה ושאלה את ה': למה נתן לה חיים? למה שרדה ללא משפחה?
היא אמרה לו שהיא ילדה ולא יכולה להינשא לו. היא עזבה...

היום אסתר היא השכנה שלי המקסימה, המקבלת, המתעניינת – בפוליטיקה, באופנה, בכול. היא תמיד מסודרת, מאופרת ולבושה יפה. יש לה שיחה מעניינת, שזורה בהרבה הומור. היא מזכירה תמיד את ימי ילדותה עם עליזות וחיוך, וגם בנגיעות של עצב.

נולדתי באחד מהפרוורים של תוניס בירת תוניסיה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה למשפחה ממוצעת. אבי, חאוזי ג'ורג', היה רצען ורפד במקצועו ואמי עקרת בית בשם אָמָה. אחותי הבכורה הייתה ג'נט ואחריה לפי הסדר: ליזה, שמעון, רוברט, אני אלי וחיה. אחרי המלחמה נולדו דליה, ז'קלין וקלוד.

אבי עבד ואמי דאגה לכל מה שהיה נחוץ לבית הספר. היא דאגה שנרכוש השכלה וגם לימודי תורה אחרי הלימודים אצל רב השכונה, כמו כל אימא יהודייה שדאגה לשמור על יהדותנו. אמי גדלה במשפחה מרובת ילדים, יתומה מאם ואביה שהוא סבי, היה נכה, כך שאמי למדה הכל על בשרה מאותם ימים קשים. לכן הייתה לה דאגה וחובה ללמוד ולהצליח. היא סמכה על אבי שהוא אדם ישר וטוב, איש שאהב את עבודתו כך שהיו לנו חיי משפחה נורמטיביים בהחלט. מאוחר יותר שתי אחיותיי הבכורות בנות שמונה-עשרה ותשע-עשרה עזרו לאמי בכל מה שקשור לעבודות הבית. אחי שמעון היה חולה תקופות ארוכות ולא הלך לבית הספר. הוא נשאר בבית הוריי. דאגנו לו מאוד ורופא המשפחה ביקר אותנו לעיתים קרובות. בשל מצבו הבריאותי לא המשיך שמעון את לימודיו, אלא פנה לעבוד עם אבא, למד את מקצוע הרצען ורפד וגם היה עוזר בבית.

מקצוע הרצענות היה מבוקש מאוד כי הכרכרות והסוסים מילאו תפקיד חברתי חשוב ולבגדי הסוס מעור ולרתמות הייתה חשיבות ודרישה גדולה. זכור לי שביקרתי פעם במקום עבודתו של אבי במרכז העיר. בעל העסק היה צרפתי נוצרי בשם בדין (Badin). הוא היה לבן שמנמן, מרכיב משקפיים וכובע על ראשו. הייתה לו חנות יפה ויוקרתית עם ויטרינה שראו מן הרחוב ובה היו תלויים אביזרי הסוסים וקישוטים עשויים מעור. המפעל עצמו היה בתוך החנות ושם עבדו ויצרו. ראיתי את אחי שמעון עובד עם אבא וחשבתי לבכי, הוא כבר לא ילד, הוא גבר. חשבתי שרציתי להיות כמוהו, להיות גדול.

דיברנו צרפתית בבית ספר ממלכתי מעורב מכל הדתות למרות שהיו בתי ספר אליאנס של יהודים בלבד. חיינו חיים שלווים – ערבים, יהודים ונוצרים. למדנו בבית ספר מעורב עם כבוד הדדי לכל הדתות, חיים שלמים ונורמטיביים באוכלוסייה מעורבת.

גרנו בקומה השנייה בבית בן שלוש קומות. בקומה השלישית הייתה עליית גג גדולה וחדר לתליית כביסה. בקצה החדר היה קיר גבס שהפריד בינינו ובין הבית הסמוך של שכנינו. בקומה שלנו גרו שני דיירים נוספים שגרו בדירות נפרדות. שני הדיירים היו זקנים. אחת שמה היה ליזה שהיה לה חתול, והשנייה בשם מְיִיִּשָה שהייתה ערירית ובנה היחיד היה מתאגרף ותמונתו עומד בפוזזה של מתאגרף הייתה תלויה על הקיר. תמונתו חרוטה בזיכרוני.

בבניין הייתה חצר גדולה מרוצפת לכל הדיירים וזכור לי שבסוכות אבי היה בונה את הסוכה בחצר. פטמה הייתה אישה ערביה שגרה לא רחוק מביתנו. היא עזרה לאמי בכביסת הבגדים שלנו. גם סאלח היה ערבי ועזר למשפחה. הוא היה בן בית אצלנו ואהבנו אותו מאוד.

בוקר אחד התעוררנו למשמע רעשים של מגפיים, המולה ורעש אופנועים מהרחוב. בבית היו שני חלונות גדולים ודרכם יכולת לראות את כל הרחוב. התקרבותי לחלון ובפעם הראשונה ראיתי חיילים גרמנים עם רובים וקסדות. כיוון אחד של הרחוב פנה לעבר השוק לגינר, שוק גדול וארוך דומה לקספה, והצד השני של הרחוב פנה לעבר העיר. בכניסה לשוק היה בית גדול עם חצר ענקית, הגרמנים סילקו את הדיירים מתוכו והפכו אותו למפקדה שלהם. משם הם יצאו לצייד ולמרדפים אחרי היהודים. בכל בוקר וערב צעדה מחלקה של חיילים גרמנים. הם צעדו ברביעיות, חמושים ברובים ובקסדות לאורך הרחוב. אפשר היה לשמוע את רעש המגפיים כי הכביש רוצף באבנים. יכולתי לשמוע את רעש המגפיים כשהייתי במיטה. פחדתי מאוד כשהם צעדו ברחוב. בזמן העוצר אסור היה לצאת בערב מהבית ותמיד התחבאתי בארון הבגדים או מתחת למיטה.

יום-יום הגרמנים רדפו ברחובות אחרי יהודים מבית לבית ולקחו בכוח יהודים לעבודות פרך בכפייה. הם הכריחו את היהודים לענוד טלאי בצורת מגן דוד לזיהוי. כך הם תפסו את גיסי אלכס שהיה נשוי לאחותי ג'נט ונעלם עד סוף המלחמה.

כשהיה חיפוש וחיילים גרמנים פשטו ונכנסו לתוך הבית, אמי ידעה על כך מבעוד מועד. היא לקחה את כולנו למעלה לגג בקומה בשנייה או השלישית כדי להבריח אותנו אל שכנינו האיטלקים הנוצרים. היא הציבה שולחן וכיסאות ליד החומה, וכך היא העבירה אותנו אל השכנים. את זה עשינו כמה פעמים בזמן המלחמה וההפגזות.

אחותי ליזה הייתה מאורסת לציון לוזון החייט שהגיע עם משפחתו לתוניס. אמי נתנה לו חדר בעליית הגג ושם הוא עבד. יום אחד נכנסו לבית שני גרמנים, אחד במדים והשני בלבוש אזרחי. הם עשו חיפוש בליווי כלב. באותו זמן הייתי ברחבת הבית עם נלי ומגי, שתי אחיותיי, ועם עגלה ובובה, משחקים באבא ואימא. בחיפוש שהם עשו הם גילו את ציון. ראיתי את ציון יורד עם שני הגרמנים מבוהל ורועד מבלי לדעת מה צפוי לו, וכל זה היה לנגד עיניי. ציון התחתן עם אחותי לאחר המלחמה. את כל הסיפור הזה אימתי עמו לפני שנפטר בבית אבות.

עתה, ממאה שנותיו, כאשר המאה כבר באופק, ברור ליונתן לחלוטין: זה היה העשור המשמעותי בחייו.

יהודי לפי ההלכה אך נער מתבולל לפי חינוכו עמד לפתע יחד עם רבבות מול מציאות אכזרית - "צאו!", עדיין רק מילים, הזוועה העתידית היתה מעבר לכל דמיון.

הוריו חיפשו נואשות ארץ למלט את נפשם, אף במחיר פירוק התא המשפחתי. אביו החכם מצא מקלט לאחותו הבוגרת, שוחח עם יונתן, מקור דאגותיו המתמיד, וייעץ לו לסגל לעצמו זהות חדשה: "תהיה יהודי וסע לפלשתינה. ביררתי - אפשר".

יונתן נטש את הצופים והתביית בתנועת נוער יהודית סוציאליסטית. שינה את שמו הלועזי הפרטי, אופקים חדשים נפתחו בפניו.

שתה בצמא מילים עבריות, שמע על "ארץ", על היהודי החדש החורש במו ידיו את רגבי האדמה, השייכות ללאום.

הכשרה, קיבוץ, חברה שוויונית. כתבי הרצל, ברנר, ארלוזורוב היו לו כמורה נבוכים.

כעבור שנה האירוע, הטראומטי בדיעבד, של פרידה מהוריו, שלא יראה עוד לעולם.

מצויד ברישיון העלייה היקר מפז נטש את היבשת הישנה, שעוד מעט תהיה אפופת להבות.

יונתן שוורצברג, לימים הררי, עלה לארץ אבותיו, נער בן חמש-עשרה, להתחיל פרק חדש בחייו.

המשברים לא איחרו להגיע, העבודה הגופנית בשמש הקופחת הייתה עוד החלק הקל בהם.

יונתן, שגם קודם התקשה למצוא לו חברים קרובים, נדרש עכשיו להתערות בארץ שאת שפתה לא הכיר ואורחותיה היו שונות מאלה במדינה בה גדל.

בני הנוער, ילידי ארץ ישראל, לא קיבלו אותו ואת חבריו בזרי פרחים. הם לעגו לעופות המשונים שנחתו עליהם, למבטאם, ללבושם, למנהגיהם האירופאים.

החלטות יום יומיות נאלץ לקבל ללא עצת הוריו, וקרובים אחרים - אין.

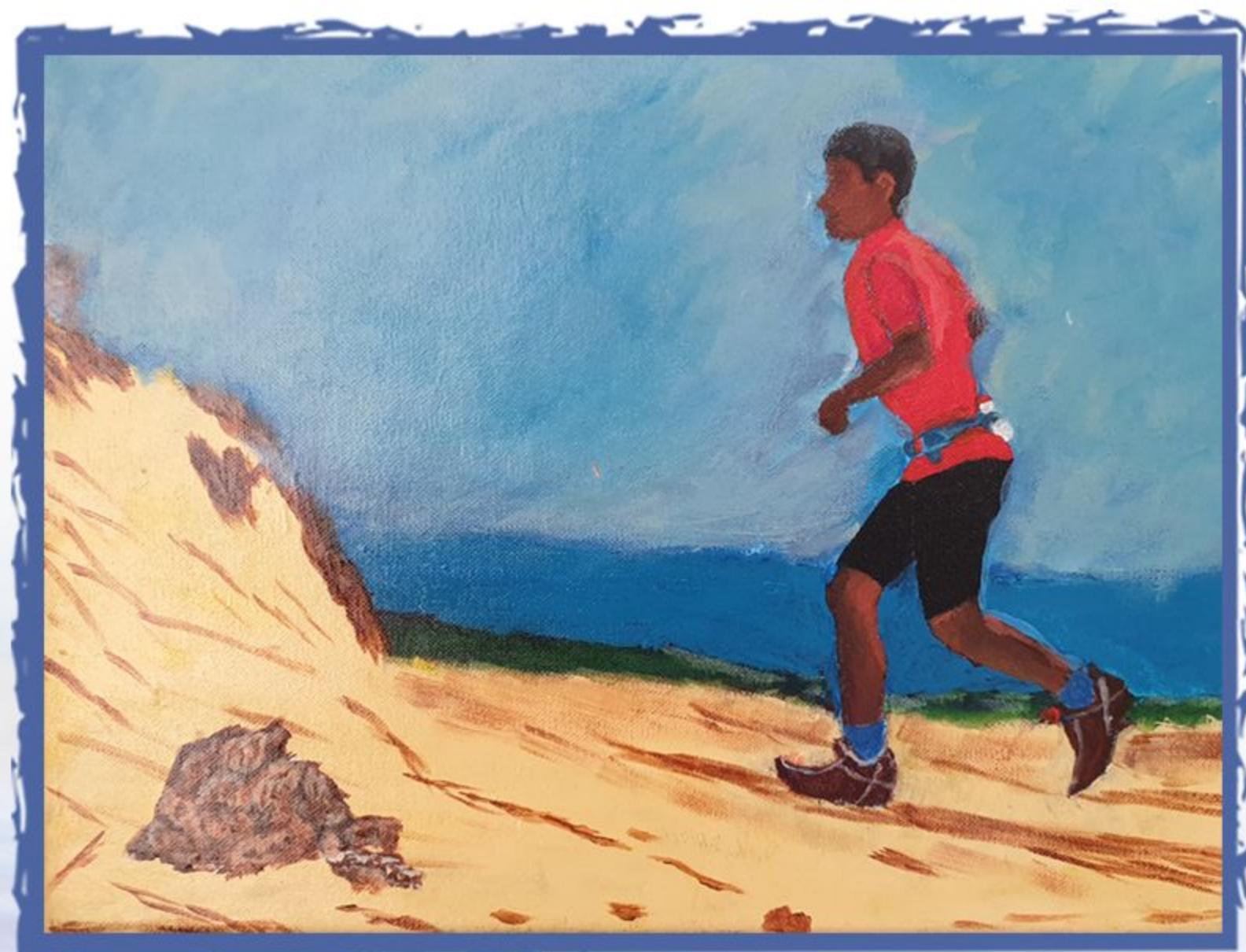
כעבור זמן קצר פרצה מלחמת העולם, וקשרי המכתבים איתם נפסקו. הם עוד הספיקו לבקש סיוע כספי ממנו, הם! ממנו! בדרך קשה ואכזרית הפך יונתן אט אט ליתום.

הבין, אך לא הפנים, שהוריו תבעו במערבולת הדמים אי שם במזרח אירופה.

האם יש עוד טעם לחייו?

אך יונתן התגבר, לא מעט בזכות עבודת האדמה. כל חייו יזכור את היום בו רתם סוס למחרשה
 ופילח תלם ראשון. זרע, שתל, השקה, עישב - וכתב.
 מלפפון עסיסי אסף כפוף גב, עגבנייה שהאדימה הונחה בסל. ריח זבל כבר לא הרתיע אותו, חלב גם
 פרה עיקשת הבועטת בדלי.
 המהפך מנער גלותי לפועל עברי הושלם.
 בסיום הכשרתו הצטרף עם חבריו לקיבוץ צעיר.
 כבר למד את רזי השפה, בעזרת עיתון ורדיו התערה בארץ. רכש אזרחות פלסטינה ("א"י"), ושינה
 שם משפחתו. הצטרף להגנה, הצבא שבדרך.
 "הישוב", כמה מאות אלפי יהודים הפגינו ל"עלייה חופשית", "מדינה עברית", ויונתן איתם.
 התחתן, בנו בכורו נולד. ב־15 במאי אלף תשע מאות ארבעים ושמונה, עמדו על גבעה, השתתפו
 בהכרזת העצמאות.
 המהפך הושלם. אזרח גאה במדינתו.
 יונתן עזב את הקיבוץ וברכות הימים הגדיר עצמו "ניצול מהשואה". כתב ספר על דור הוריו והקים
 יד לזכרם.
 יונתן רואה עצמו כחוליה בשרשרת הדורות ומנסה להעביר זאת לנכדיו ולניניו.

בזמן האחרון יותר ויותר פעמים עולים לי זיכרונות מהעבר הרחוק. לא זוכר איפה שמתי את המפתחות, אבל זוכר מקרים שקרו לפני שישים—שבעים שנה. כנראה זה בא עם הגיל (היום אני בן 84).

ב־1941, בהיותי בן 5, גירשו אותנו מהכפר שלנו ברומניה לעיר הגדולה, טימישווארה. אבי חזר ממחנה העבודה וגויס לעבודות כפייה בבית חרושת לעורות. החיים התהפכו לנו, הסבל והחרדה מפני העתיד היו עצומים. ובכל זאת חשוב היה לאבא שנמשיך באורח חיים רגיל עד כמה שאפשר.

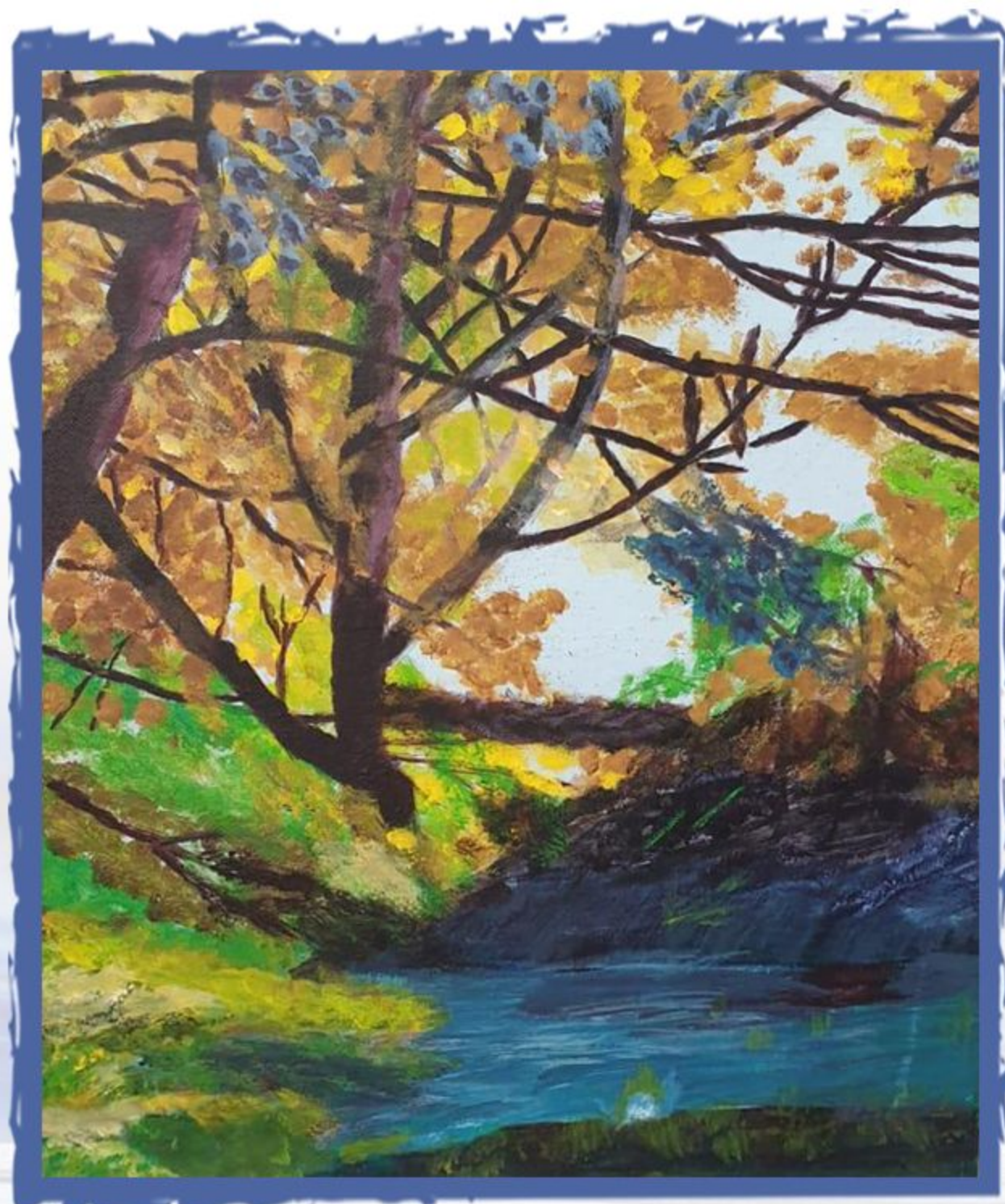
גרנו ליד נחל בגה. אבי חשב שילד בגילי, כדאי שילמד שחייה. הוא פנה אל שומר מתקן הסירות בנחל, שילמד אותי שחייה. שמו היה גולה ואנחנו קראנו לו גולה באצ"י (דוד גולה). אין לי מושג מה אבי נתן לו בתמורה, אבל גולה באצ"י לקח את המטלה לידיו, וכך למדתי לשחות.

באחד מימי הקיץ ירדתי לשחות בנחל. לא רחוק הייתה קבוצה של נערים גרמנים שחלק מהם הכרתי. שמעתי את הנערים מדברים ביניהם ואומרים: "בואו נטביע את היהודון הקטן". למזלי, גם גולה באצ"י שמע את הנערים וגירש אותם כדי שלא יפגעו בי. מאז הבנתי שני דברים חשובים:

1. עדיף שלא אהיה ידיד של המים

2. אני יותר חסין ממה שחשבתי, לא כל כך קל להרוג אותי.

והנה אני כאן היום.

אני כאן ולא שרדתי
בשואה.
בן ארבע באתי בבִּרְיָה ובבִּתְרִים
כמו הָיָה סֶפֶק וְלֹא הָיָה –
יהודי!
כָּל שְׁזַקְנֹתֵי גֹבֵר הַגְּעֻגוּעַ
לָאָב לֹא פָּנִים,
לָאָם שֶׁהִיָּתָה שְׁמוּעָה וְצִפְיָה
שֶׁלֹּא הִתְמַמְּשָׁה בַּפְּגִישָׁה רֵאשׁוּנָה,
בֶּן שְׁלֹש־עֶשְׂרֵה.
לֹא חֲגַגְתִּי בַּר מְצוּנָה וְלֹא הֵייתִי לְגֹבֵר,
וְאִישׁ לֹא נִפְטַר מֵעַנְשִׁי.
מִמֶּהֱרַר לְרִצּוֹת,
שֶׁלֹּא יִבְחִינוּ שְׂאִין אִישׁ מִשְׁפָּחָה בְּתוֹכִי,
שְׂאִין אָדָם שְׂאֵכֶפֶת לוֹ
שְׂאֵכֶפֶת לִי.
מִתְאַבֵּל עַל אַחֵי וְאַחֵיֹתַי שְׁלוּוֹ אוֹתִי
בְּדַרְכֵי בְּדַרְכֵיכֶם
וְלֹא כָּאוֹ אוֹתִי
וְאֲנִי לֹא רָאִיתִי אוֹתֶם
בְּדַרְכֵי בְּדַרְכֵיכֶם
וְהַחֲיוֹךְ לֹא מָשׁ מִשְׁפָּתוֹתַי, וְהֵינִן שִׂמַּח לֵב אָנוּשׁ
וְרַק יָד אַחַת רוֹעֶדֶת יַעֲדָה לְשׁוֹאָה שְׁבִתוֹכִי
הַשׁוֹאָה שְׁשָׂרְדָה בִּי.

עוד בנעוריהם
עזבו את איסטנבול,
היו אלה שרה ונסים, שנשאו בפריז,
דל היה ממונם
רק שמחתם – עשרם,
ושם בבית החם נולדה ילדתם,
ז'ולייטיקה שמה.

פזמון:

ז'ולייטיקה היקרה
נולדת במזל טוב,
אהובתנו הקטנה,
זכי באשר לרב.

באו ימי מלחמה,
ימי סגריר ומות.
בני משפחה וידידים
נספו במחנות.
אך השלשה נצלו
ובתם המלחמה,
בדמע ובשחוק
שרים היו לילדתם:

(פזמון...)

הילדה פרוחה, גדלה
והיתה לעלמת חן.
על חתנים היא מאנה לשמע
משאלות אחרות היו –
על ארץ רחוקה, זבת חלב ודבש,
שבה בקשה לחיות,
על אדמת ארץ ישראל.
בטרם תפרד, הניחה אמה בידה
פתק קטן עם מלות השיר,
שהיתה שרה לה בלדינו.

(פזמון...)

השנים נקפו
זקנה ז'ולייטיקה.
וכשנכדיה פוקדים את ביתה,
היא מגישה להם בורקס ופיליקס,
ויש אשר תבקש לשיר להם
שיר קטן בשפת אבותיה
שפה שלא תשכח עוד לעולם.

ילדים יקרים
למזל טוב נולדתם,
ילדים אהובים,
דעו אשר לרב
והלואי שתזכו לראות עולם
שבו ישררו יפי ושלו.

לחן ומילים בלדינו: אסתר קביבור
עיבוד התרגום: דורית פרידמן, נעמי הלוי

השיר המקורי בלדינו ביוטיוב:

https://www.youtube.com/watch?v=_RjcprQvd7g

נילי הנריקטה עצטה

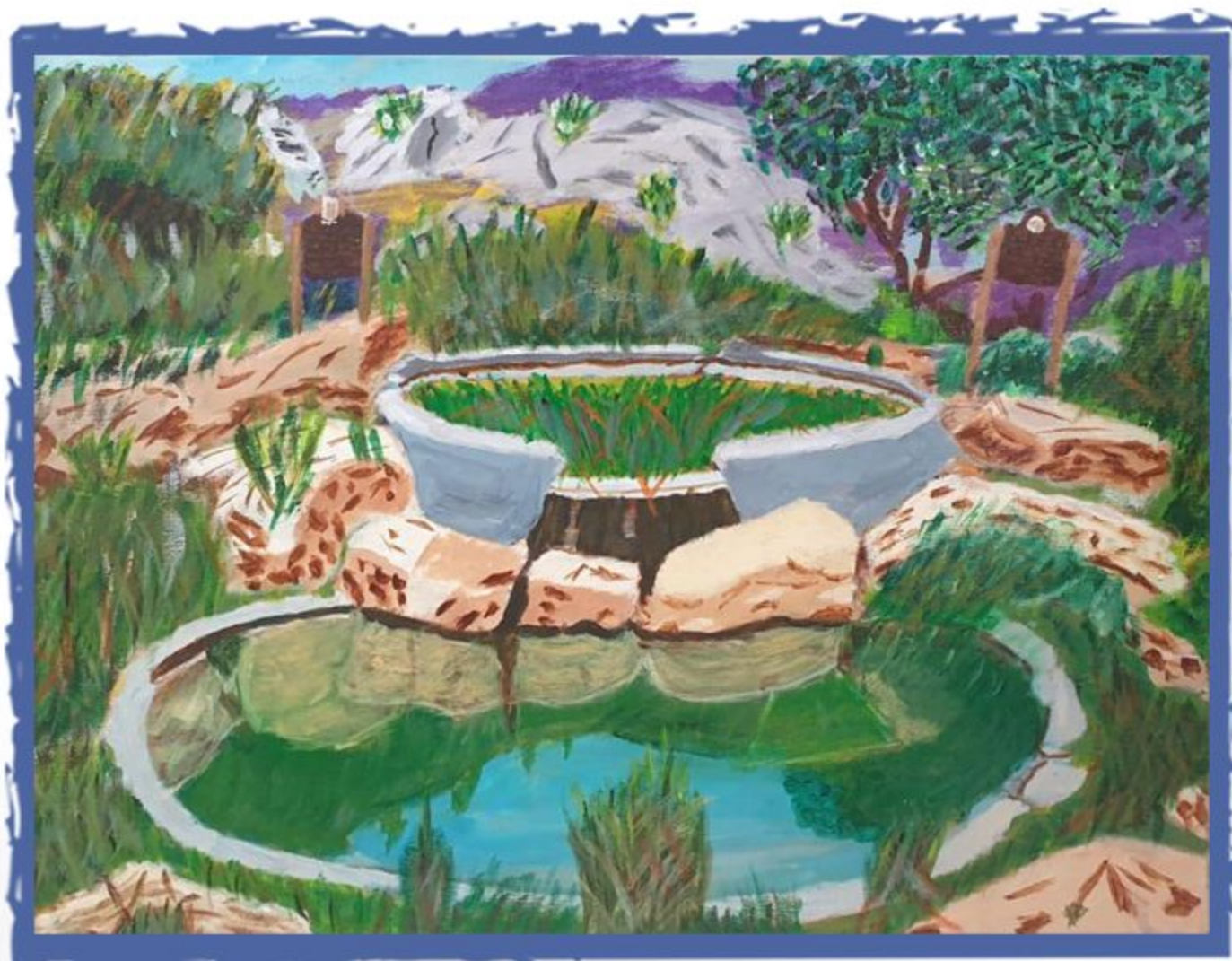
אני יורדת

האם אני עוזרת בתחנה הנכונה?
אל השאיפות שמחכות להגשמה?
אקח בלי חשבון דברים חסרים
לאותה שלמות שרציתי בחיים.

להגשים רצונות שירגיעו אותי,
שנדחקו תמיד הצדה ועברו לידי.
תמיד התעכבתי לאסוף מעשים
ששורפים זמן ולא נחוצים.

הגעתי, אני יורדת בתחנה,
נסעתי אליה תקופה ארוכה.
אל הערוגות שלהם כמהתי,
אאסף בידי את שהחמצתי בחיי.

אני שלום ספיבק, בן של פרטיזנים. נולדתי ביער ליד כפר גלושציזנה מול גבול אוקראינה, בפולין, במרץ 1944.

הרוח פיעמה בלב אמי לעלות רק לארץ ישראל ולבנות כאן בית. חלומה התגשם בשנת 1950, כשעליתי עם הוריי ושני אחיי מיכאל ז"ל וצביקה יבל"א לארץ ישראל.

רוח התקווה שפיעמה בה עברה אליי ולדורות הבאים.

נישאתי בשנת 1966 לנילי ז"ל, וכאן הקמנו משפחה עם שלושה ילדים: גדי, דנה ושלומי, ויש לנו שישה נכדים.

לאחר מותה של אשתי ממחלת הסרטן במאי 2015, מצאתי כאן במועדון "עמך" בראשון לציון בית שני.

בעבורי ובעבור חבריי, שסבלו את זוועות השואה והצליחו גם הם להשתקם, המועדון משמש מקום מפגש חברתי ומפיג את בדידותנו.

בילדותי למדתי לנגן במפוחית פה, אני שמח לנגן ולשמח את חבריי שורדי השואה ב"עמך" ואת תלמידי בתי הספר שאנו נפגשים איתם. במפגשים הבינ-דוריים התלמידים צמאים לפגוש אותי ונהנים מנגינתי.

המפוחית מלווה אותי בכל שנות חיי וממלאה את לבי תקווה ושמחה!

המנון עמך

מילים: שלום ספיבק

לחן ושירה: עופר ברנוי

בְּקֶשֶׁי רַב וְלֹא כְּלוּם עָלִינוּ אֶרְצָה
מְלֵאִים תְּקוּהָ וּמוֹכְנִים לְהִלָּחֵם.
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חִלְקַת אַבֹּתֵינוּ
בְּנֵינוּ בֵּית וְגִדְלָנוּ יִלְדֵינוּ.

פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...

עָכְשׁוּ אֲנַחְנוּ פֶּה בְּמוֹעֵדוֹן "עֵמֶךְ"
נִפְגָּשִׁים בְּפִיף שָׂרִים וְחוֹגְגִים
בְּנֵהוּל אִירִיס הַמְדְרִיכָה
שְׁנוֹחַתָּת אֶת כָּל הַנְשָׁמָה
הִיא דוֹאֶגֶת שְׁנִקְבֵל אֶת כָּל הַזְכִּיּוֹת
שְׁנֵהָ בְרִיאִים, שְׁיֵהָ לָנוּ רַק נִחַת.

תוֹדָה לְאֵל שֵׁשׁ מְקוֹם כְּמוֹ "עֵמֶךְ"
שֶׁבְּזִכּוֹתוֹ עִם יִשְׂרָאֵל חַי!

פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...

חֲבָרִים אַחִים וְאַחִיוֹת אֲנַחְנוּ
בְּנִפְשָׁנוּ לְאֶרְצָנוּ בְּאֵנוּ
אָנוּ נִצּוּלֵי הַשּׁוֹאָה
מִתְקוּפַת הַמְלַחְמָה הַנּוֹרָאָה.

פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...

בְּגִטָּאוֹת, בְּכַפָּרִים וּבְשִׁכּוּנוֹת
בְּעָרִים בִּיעָרוֹת וּבְמַחְנוֹת
בְּכָל מְקוֹם הֵיינוּ נִרְדָּפִים
עַל יְדֵי הַנְּאֻצִים הַגֶּרְמָנִים!

פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...
פזמון: נִזְכֹּר וְלֹא נִשְׁכַּח דְּבָר...

בתקופת השואה, בין השאר, עבדנו בביצורים נגד טנקים. היינו צריכים לחפור. העומק שישה מטר ולמטה חצי מטר ורוחב שישה מטר – וכל זאת עשינו בכפור של מינוס 36 מעלות וללא בגדים מתאימים. הנפש עזרה לנו להתמודד. בדרך לעבודה שרנו שירים בהונגרית שלמדנו בבית. מגיל שש עד עשרים כל אחד מאתנו היה בגדנ"ע ושם שרנו את השירים האלה. זה מה שהחזיק אותנו בעבודות למורת רוחם של השומרים. הם התעצבנו מכך אבל לא יכלו לעצור אותנו מלשיר, חרף כל מה שעשו לנו, המשכנו.

האוכל היה מועט מאוד. אין קמח אין תורה. הדרך היחידה למצוא מזון הייתה לצאת אל אחד הכפרים הקרובים ולבקש אוכל מהתושבים. זה דרש תעוזה וידע של השפה הגרמנית, לרבות כללי הנימוס הגרמניים ובעיקר – לא להתבלט, שלא יחשדו שאתה יהודי. אני הייתי הילד שהעז להתגנב אל הכפר בערב אחרי שעות העבודה בלי שידעתי לאן אני הולך ולפני מה אני עומד. הגעתי לאחד הבתים. חושך מצרים בחוץ והג'נדרמיה הגרמנית מסתובבת בכפר. אילו תפסו אותי – זהו, נגמר הסיפור. דפקתי על אחת הדלתות ופתחה לי גברת גרמנייה. "ערב טוב, גבירתי הנחמדה, אולי יש לך כמה חתיכות תפוחי אדמה?" (בגרמנית זה נשמע יותר טוב). אם אתה רועד או מפגין פחד זה הסוף. אתה חייב להיות קר כמו קרח למרות הפחד. השתדלתי להיות קר רוח ככל הניתן. פתאום בעלה של האישה קורא לי, "בחור צעיר, בוא הנה". אני נכנס פנימה ואומר לו בנימוס, "ערב טוב אדוני". הוא שואל בן כמה אני ומאין הגרמנית שלי. בשליפה מהירה מהמותן אני עונה "אני בן ששעשרה, אדוני. גרמנית למדתי בכיתה ב' אצל המורה מריה". למה מריה? כי זה שם נפוץ. למעשה, את הגרמנית שלי למדתי תוך כדי תלאות הדרך אך איני יכול לומר לו זאת. "איפה ההורים שלך בחור צעיר?" ואני עונה, "אני לא יודע איפה אמי ואחותי, ואבא שלי נלחם בחזית הרוסית. אני לבדי".

"איך הגעתם לכאן?" הוא שואל ואני עונה בלי מחשבה, "באו הרוסים והיינו חייבים לברוח. המשפחות עלו על העגלות, לקחנו מה שאפשר מהבית ונסענו לגרמניה". המשיך לשאול, "למה אתה לא שם איתם?" עניתי, "אני וכמה חבר'ה ירדנו לעשות את הצרכים, ובינתיים עברו יחידות גרמניות ואי אפשר היה לעבור ושיירת העגלות עם המשפחות שלנו כבר עברה ואיבדנו אותם. המשכנו ללכת עד שמצאנו עגלה שלקחה אותנו הלאה. הלכנו לפי הרוח עד שמצאנו את העגלות ביער, ושם התאחדנו עם אנשים נוספים, אבל לא מצאתי את המשפחה". מובן שלא אמרתי לו שאנחנו יהודים.

קיבלתי שלושה תפוחי אדמה, סם החיים. אפשר לאכול את זה אבל מי שהיה משלשל – גזר דין מוות. חזרתי לחברים שלי במחנה העבודה. האחראי במחנה שאל אותי מה הבאתי ואמרתי לו שלא צריך להיות אכפת לו. הוא אמר לי שאקבל 25 מלקות. אחד החברים שלי סידר שלא אקבל את זה ואמר שאקבל חמש מלקות בלבד ושצטרף לצלוע לכאורה ולמראית עין כדי שהאס"אס יחשבו שקיבלתי את כל המלקות.

אחרי עבודת הביצורים, ערב אחד שמעתי שביום למחרת לא יוצאים לעבודה. למחרת אספו את כולם, 5,000 אנשים והודיעו ששישה ברחו וכל אדם עשירי יוצא להורג. אני הייתי ארבע—חמש פעמים בין העשירות. בכל פעם נפרדנו זה מזה מחדש וביקשנו שמי שישרוד יודיע למשפחה. בכל פעם צעדתי קדימה ואחורה בעשירייה כזאת, עד הערב. שאלתי שלושה חברים שלי אם הם רוצים להיות איתי בטוב וברע. הם הסכימו. הגענו לכפר. הדרך הסופית של ההליכה הייתה מטהאוזן. אמרנו שלא נלך יותר עם הטרנספורט וברחנו. הגענו לכפר נטוש וחיפשנו בו אוכל. שמתי יד על אחד הקירות והרגשתי חום. הייתה שם מאפייה אבל הלחמים בתנור לא היו מוכנים. שמנו קליפות לחם בתוך התרמיל. שלושה ימים היינו שם בשדה.

בהמשך הגענו ליער, שם מצאנו את העגלות שנסענו איתן בתחילה בטרנספורט. העגלות הגיעו עם המונים, מותשים ורעבים. בלילה ישנו שם בקור אימים ובבוקר הלכתי הצידה לעשות את הצרכים. כשחזרתי היה לידי גבר משלנו ופתאום הוא נפל ומת. חייל אסאס מאחורינו הרג אותו. אסור היה לי להיבהל, אז המשכתי ללכת כאילו כלום לא קרה. חשבתי שיגיע כדור שני ויפיל גם אותי, אבל הוא לא הגיע.

בשבת בבוקר התחילה צעדת המוות. עלינו לאיזו גבעה ושם למעלה משני הצדדים מכונות ירייה ואנחנו בתווך. 1,200 אנשים מתו. הגרמנים אמרו שמי שמוכן לקבור את המתים יקבל מנה כפולה. לא האמנו להם. מי שהאמין והתנדב – מת. אחר כך אכלנו כרוב בחביות שהביאו לנו. המשכנו ללכת עד שראינו גן ירוק. הגענו למקום ובו ברזלים ואדם בשער. אמרו לנו שרוצים לספור אותנו, חמישה אנשים בכל פעם. עמדו שלושה אנשים בשער והכניסה ב-45 מעלות למטה. זה היה שער הכניסה למטהאוזן אך כמובן שלא ידעתי זאת.

אחד האנשים בכניסה עמד ברגליים מפוסקות ואני עברתי מהר בין הרגליים שלו, רצתי בזיגזג והגעתי לערמת שמיכות והסתתרתי ביניהן. בכל אותו הזמן הוא צועק לעברי. שם במחבוא מתחת לשמיכות לא הפסקתי לצחוק בשקט על שהצלחתי לעבוד ולהערים עליו. נרדמתי שם ובבוקר ראיתי שבשמיכות האלה מסביבי יש רק גופות.

בסוף אפריל פגשתי את אמי ואחותי. משם עברנו למחנה ההשמדה גונסקירכן. הימלר נתן הוראה לחסל את המחנה עד חמישה במאי בשבת, אבל למזלי הבריגדה נכנסה לשם לפני כן.

בשחרור שקלתי 22 קילו. ההחלטות של הרגע, התעוזה והמזל הצילו אותי.

מיומנו של אוצ'יקה... (עובר/נולד/בוגר)

חודשיים לפני הלידה – יולי 1943, היידובסרמיין, בית משפחת שוורץ, רחוב דברצני 58

אני, עובר ברחם אמי, עתיד להיקרא אוצ'י ("האח הקטן" בהונגרית), אימא, שקראנו לה אניוקה, אישה אלמנה (והיא עדיין לא ידעה שהיא כזאת...), מגדלת את אחותי בבט בת שתים-עשרה, את אחי מיקי בן שלוש ואותי, לימים אהרן ("אוצ'יקה" בפי אימא). אבי רחוק במחנה לעבודות כפייה, כנראה כבר לא בחיים. אימא נאלצת לחלוק את הבית שלנו, את החצר ואת מבני משק העזר עם גוי אנטישמי גס רוח בשם בארקו, שהשלטונות גזרו עלינו לחיות אתו.

לאימא הייתה עז ששימשה לנו מקור לגבינה ולחלב – מזון חיוני. אימא הייתה מאכילה את העז בתערובת מתוך אבוס קטן. לבארקו היה חזיר מגודל שטיפח. החזיר נהג בדרך קבע לזלול את התערובת של העז. אימא גירשה את החזיר שהתנהג כחזיר וחזר. בארקו איים על אימא שלא תעז לגרש את חזיר טיפוחיו.

אימא גירשה את החזיר שוב. העימות הגיע לשיא כאשר בארקו שלף קלשון ודקר את אימא בכטנה והיא הרה! למזלנו, הדקירה נגמרה בשריטה בלבד.

אבל אני חוויתי סוג של שריטה, שכנראה מלווה אותי כל החיים...

אני כבן שנה – ספטמבר 1944, אוסטרייה, בדרך לווינה, צועדים ברגל

אנחנו צועדים, אני קשור מלפנים לחזה של אימא. אחי מיקי גדול ממני בשלוש שנים וקשה לו לעמוד בקצב. אימא קושרת אותו מאחור על גבה. אחותי בבט כבר גדולה (בת שלוש-עשרה) – צועדת איתנו, מחזיקה בידה של אימא.

מדי פעם בפעם גיחות מטוסי הפצצה. כשנשמעים קולות סירנה מייבכים, אנחנו נעצרים לתפוס מחסה בתעלה שלצד הדרך. ואז אימא חולצת שד ומיניקה אותי. זה חוזר על עצמו והופך כמעט לדבר שבשגרה.

הסירנות שצפירתן עולה ויורדת, מקפיצות אותי שוב ושוב בשמחה ומודיעות לי שהגיע "זמן ציצי". זה הרגע המיוחל שבו אני מקבל שוב לינוק, דבר שמרגיע אותי.

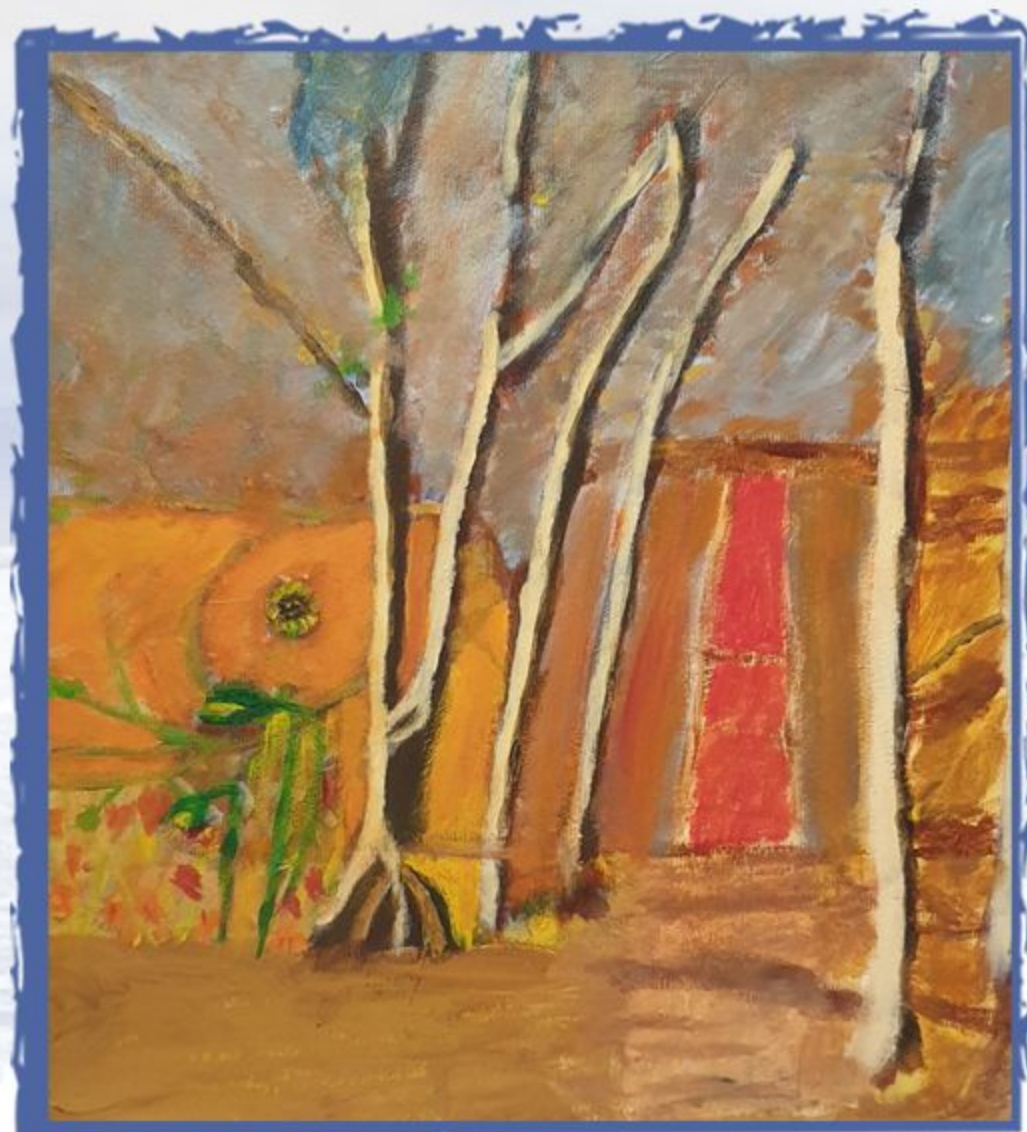
גם למטה במרתף שאנו מסתתרים בו מאימת ההפצצות הריטואל חוזר על עצמו. סירנות שווה "זמן ציצי".

אני בן 76 – אוגוסט 2019, מושב בית גמליאל

אני אדם בוגר אבל... עדיין חי בצל האירועים שעברתי בינקותי וילדותי ומשפיעים על רגשותיי.

כיום כשנשמעות אזעקות צבע אדום, אני רואה מסביבי אנשים לחוצים הפועלים לפי הוראות הביטחון, מחפשים מחסה ונכנסים למרחב מוגן.

עליי החרדה מדלגת. לשמע האזעקות מציפים אותי ריגושים נעימים, שובע, חום ואינטימיות.

שלם והשלב'לם

המרכז לתמיכה נפשית וחברתית
בניצולי שואה ובני משפחותיהם

פותח את שעריך לכלל האוכלוסיה

צוות מטפלים בכיר ומנוסה הכולל פסיכולוגים קליניים, עובדים סוציאליים פסיכותרפיסטים ומטפלים בהבעה ויצירה יהיה כאן עבורכם, תוך התאמה אישית של המטפל והגישה הטיפולית לצורך של כל פונה (טיפול ארוך טווח או קצר מועד). הטיפול במרכזי עמך, בקליניקות ברחבי השפלה או בבית המטופל.

טיפול קבוצתי וסדנאות

- קבוצות תמיכה ממוקדות נושא, על פי ביקוש
- ✓ טיפול קבוצתי בגישה אנליטית
- ✓ סדנאות מיינדפולנס והתמודדות עם כאב כרוני
- ✓ סדנת caregivers - לבני משפחה המטפלים בניצולי השואה
- ✓ סדנת חרדת בחינות ודחיינות - לסטודנטים ותלמידי תיכון ועוד.

טיפול זוגי ומשפחתי

- ✓ התמודדות עם קשיים בבחירה זוגית וכינון משפחה
- ✓ קשיי תקשורת וקונפליקט בזוגיות ובמשפחה
- ✓ טיפול משפחתי בין דורי
- ✓ "פרק ב" - זוגיות שניה ועוד.

טיפול פרטני

- ✓ התמודדות עם משברי חיים, אבל ואבדן
- ✓ טיפול בחרדות (כולל חרדת בחינות), פחדים ודיכאון
- ✓ העמקת המודעות העצמית ומעבר מ"תקיעות" לשינוי
- ✓ התמחות בטרומה אישית ולאומית
- ✓ התמחות בטיפול בניצולי שואה ובדורות ההמשך
- ✓ התמחות בגיל השלישי ובסופיות החיים
- ✓ טיפול נפשי בתקופת המחצית השנייה של החיים: פרישה מהעבודה, הקן המתרוקן, התמודדות עם בן משפחה חולה פיזית קוגניטיבית ורגשית ועוד.

עמך - הבית השני לניצולי השואה
✓ בבית עמך מועדון חברתי טיפולי עם פעילות ענפה יומיומית וצוות מסור וחם.
✓ שירות מערך מתנדבים המבקרים ניצולי שואה בביתם.

■ תעריפי הטיפול מוזלים בהשוואה למקובל בשוק הפרטי.

רחובות הרצל 143 | טל: 08-9467293
ראשל"צ ז'בוטינסקי 16 | טל: 03-6225301

עמך-רחובות

עמך-ראשון לציון

<http://motiv-magazine.co.il>

<http://facebook.com/motiv.magazine>

<http://bit.ly/motiv-youtube>

<http://instagram.com/motiv.magazine>

http://twitter.com/motiv_magazine

info@motiv-magazine.co.il

054-337-1373

[http://he.wikipedia.org/wiki/מוטיב \(כתב עת\)](http://he.wikipedia.org/wiki/מוטיב_(כתב_עת))

<http://www.amcha.org>

מייסד: אלירן דיין
עורך אחראי: יאיר בן-חור
עיצוב גרפי: רובי גורדון

